

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Hazine ve Maliye Bakanı Sayın Nureddin Nebati tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını saygılarımla arz ederim.

Fahir ÖZYURT
Tekirdağ Milletvekili

Ödemeler dengesi verilerinin değişik kaynaklardan elde edilmesi; değerleme, ölçme ve kayıt zamanı farklılıkları yaratabilmektedir. Oluşan bu farklar ödemeler dengesinde "Net Hata ve Noksan (NHN)" kalemine "kalıntı" olarak yansımaktadır. Söz konusu kalıntı "Finans hesabından", "Cari İşlemler" ve "Sermaye Hesabı" bakiyesinin düşülmesiyle bulunmaktadır.

Bu çerçevede NHN kaleminin pozitif bakiye vermesi;

- i) Ya ülkeye giren finansmanın bilinen/olağan kaynaklarla ilişkilendirilemediğini;
- ii) Ya da cari işlemler açığının olması gerekenden daha yüksek tahmin edildiğini ifade etmektedir.

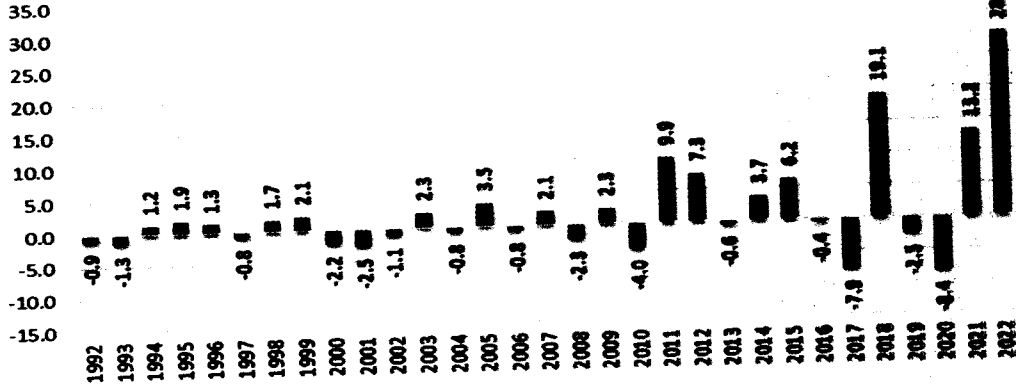
Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın (TCMB) yaptığı çalışmalar, bu kalıntının büyük ölçüde "Finans Hesabı" kaynaklı olduğuna işaret etmektedir.¹ Bu nedenle NHN kaleminin pozitif bakiye vermesi, gelen dış finansmanın bilinen, olağan yöntemlerle ilişkilendirilemediği, dolayısıyla kaynağının bilinmediği şeklinde yorumlanmaktadır.

2022'nin Ocak-Ağustos döneminde, NHN kaleminin bakiyesi 28,3 milyar dolarla tarihi bir rekor kırmıştır. Bu büyüklükte kaynağı belirsiz finansman girişi daha önce hiç yaşanmamıştır ve mutlak surette izaha muhtaçtır.

¹ <https://tcmbblog.org/wps/wcm/connect/blog/tr/main%20menu/analizler/net-hata-noksan-uzerine-bir-degerlendirme>

73890

Net Hata ve Noksan Bakiyesi (İlk Sekiz Ay İtibariyle, Milyar Dolar)

Kaynak: TCMB EVDS

NHN bakiyesi ilk açıklandığında yüksek değerler alabilmekte ancak daha sonraki aylarda yapılan güncellemeler sonucunda söz konusu bakiye zamanla azalmaktadır. TCMB'nin çalışmaları, NHN bakiyesinin iki yıl içinde ortalama yüzde 45, dört yıl içerisinde ise yüzde 80 oranında azaldığını ifade etmektedir (a.g.e.). Ancak 2022'nin ilk sekiz aylık döneminde yapılan güncellemeler NHN bakiyesini azaltmak bir yana 8,3 milyar dolar daha da artırmıştır. Bu durum, NHN kalemine ilişkin soru işaretlerini daha da güçlendirmektedir.

Tablo: 2022 Ocak-Ağustos Dönemi Net Hata ve Noksan Kalemi (Milyon \$)

	Güncelleme		Fark (II)-(I)
	Öncesi (I)	Sonrası (II)	
Ocak	-245	3,191	3,436
Şubat	-511	1,363	1,874
Mart	1,579	2,247	668
Nisan	4,508	4,047	-461
Mayıs	2,866	4,027	1,161
Haziran	3,984	3,916	-68
Temmuz	3,862	5,558	1,696
Ağustos	3,958	3,958	0
Toplam	20,001	28,307	8,306

Kaynak: TCMB

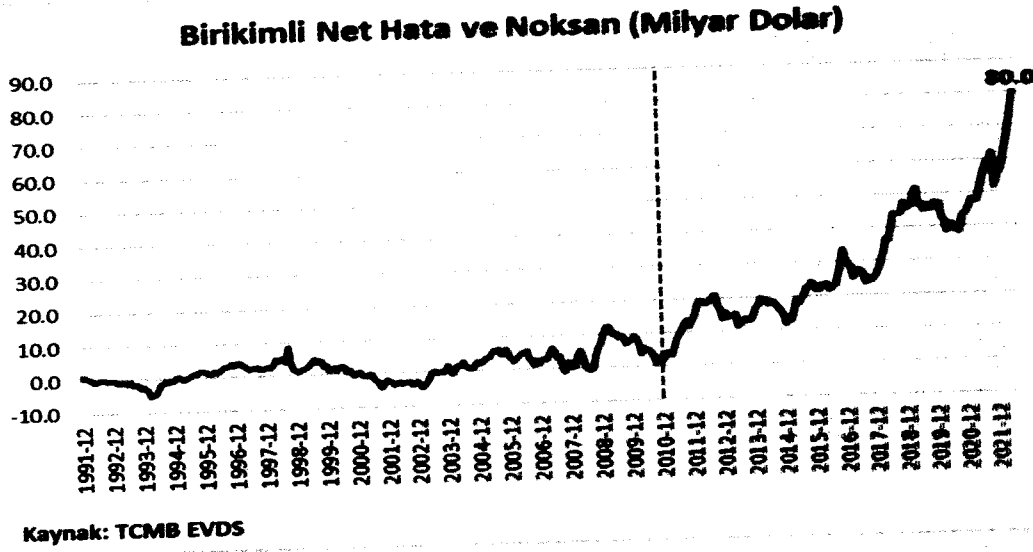
(I): İlk Açıklandığında,

(II): Ağustos 2022 Ödemeler Dengesi Verilerine Göre

NHN verilerinin birikimli seyrine bakıldığında da 1991 sonundan 2011'e kadar bu hesap bakiyesinin sıfır etrafında dalgalandığı dikkati çekmektedir. Ancak 2011 yılından

73890

itibaren yapılan tüm güncellemelere rağmen, NHN bakiyesinin sistematik şekilde arttığı gözlenmektedir. Bu da normal bir durum değildir ve kesinlikle izaha muhtaçtır.

Bu çerçevede;

- 1) 2022'nin ilk sekiz ayında kaynağı belirlenemeyen finansman girişinin 28,3 milyar dolarla rekor kırmasının sebepleri nelerdir?
- 2) Güncellemelerle azalması beklenen NHN'nin güncellemelerin ardından, 2022'nin ilk sekiz ayında 8,3 milyar dolar artmasının sebebi nedir?
- 3) 1992 sonu ile 2011 yılları arasında sıfır etrafında dalgalanan NHN, 2011'den sonra ne olmuştur da düzenli olarak artış göstermektedir?
- 4) Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin ardından bu ülkelerden Türkiye'ye gelen ve normal yöntemlerle ilişkilendirilemeyen finansman girişinde artış olmuş mudur?
- 5) 2022'de Rusya'dan ithal edilen doğal gaz karşılığı ödemelerde gecikme söz konusu mudur?
- 6) Rusya'dan ithal edilen doğal gaz için alternatif bir ödeme mekanizması oluşturulmuş mudur? Oluşturulduysa bunun NHN üzerindeki etkisi nedir?
- 7) Varlık Barışı olarak da bilinen ve Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarına ait yurtdışındaki kaynakların ülkeye çekilmesini amaçlayan, sayısı ve sıklığı son yıllarda giderek artan yasal düzenlemelerin kaynağı belirlenemeyen finans girişinde etkisi olmuş mudur?
- 8) Son yıllarda NHN kalemindeki sistematik artışın olası nedenlerini araştırmak üzere Bakanlığınızda herhangi bir girişim veya çalışma başlatılmış mıdır?